



Финансирано от  
Европейския съюз  
Следващо Поколение ЕС



План за възстановяване и устойчивост



Република България

## ТАБЛИЦА

за отразяване на предложения и коментари по публикувани за обществено обсъждане Условия за кандидатстване и за изпълнение на проекти по процедура за предоставяне на средства на крайни получатели чрез подбор на предложения за финансиране на научноизследователски проекти в областта на зелените и цифровите технологии

Лице, подало коментара	Коментари	Приема/Не приема. Мотиви
Европейска комисия	<p>“<i>(В предоставения документ, който представя условията за кандидатстване, се посочва, че: „Окончателните разработки се очаква да достигнат ниво на технологична готовност от седем (TRL7). Тези постигнати резултати с TRL4 до TRL7 ще се считат за успешно завършен проект“. Това изглежда означава, че ще бъде финансиран и TRL под 7, което не е в съответствие с Приложението към Решение за изпълнение 8091/22 от 28 април 2022 г. на Съвета за одобряване на оценката на Плана за възстановяване и устойчивост на България (CID).</i></p>	Изискването за постигане на ниво на технологична готовност седем (TRL7) е приведено в съответствие с цел 34 от Приложението към Решение за изпълнение 8091/22 от 28 април 2022 г. на Съвета за одобряване на оценката на Плана за възстановяване и устойчивост на България приема този постигнат резултати с ниво на технологична готовност между TRL4 и TRL7“ е изтрито. Съответни корекции са извършени и в другите документи.
Дирекция „Национален	1. Принос към общите индикатори	По т. 1. Приема се. В Насоките (Условия) за кандидатстване е добавена т. 5.2. Принос към общ индикатор

<p>фонд“ в Министерството на финансите Дирекция „Централно координационно звено“ в Администрацията на Министерския съвет Дирекция „Държавни помощи и реален сектор“</p>	<p>В Насоките за кандидатстване по процедурата не е включен принос към общия индикатор по ПВУ "Researchers working in supported research facilities" - той трябва да бъде включен заедно с останалите индикатори на ниво процедура и проект, като неговото отчитане бъде съобразено с Методологията за отчитане на индикаторите по ПВУ.</p> <p>2. Спазване на принципа за ненанасяне на значителни вреди Процедурата залага механизъм за съблюдаване на принципа за ненанасяне на значими вреди, като отправяме препоръка за по-голяма яснота на кандидатите да бъдат приложени в документите за попълване от кандидата на споменатите в Насоките за кандидатстване и Формуляра на проекта (обр. 3 и/или обр. 1, в зависимост от планираните дейности) за самооценка относно съблюдаване на принципа за ненанасяне на значителни вреди</p> <p>3. Демаркация и допълване с други инструменти В изпълнение на принципа за осигуряване на демаркация и допълване с други финансови инструменти препоръчваме да бъдат конкретно посочени инструментите/програмите, с които има най-ясно изразена връзка инвестицията по оста допустими дейности и допустими разходи (Програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация 2021-2027; Програма за икономическа за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез научни изследвания и иновации (Стълб 1 и 2) и др.;</p> <p>4. Равенство на половете и недискриминация</p>	<p>„Изследователи, работещи в научноизследователски съоръжения“ (RRFC108), съгласно Guidance on the common C въвеждането на общия индикатор се променя номерацията на т. 5.2 и 5.3 , които стават т. 5.3 и 5.4.</p> <p>По т. 2. Приема се. Двата формуляра за самооценка обр. 3 и/или обр. 1 са добавени към документите за попълване. Заредени са и като Е-декларации, както позволява ИС на МВУ, за да се използват от кандидата, ако проектното предложение се подава от представляващия организацията.</p> <p>По т. 3. Приема се. Добавена е т. 8.3. Допълняемост и демаркация с други програми и инструменти на стр. 23-24 със съответния анализ по отношение на финансови инструменти/програми, с които има най-ясно изразена връзка инвестицията.</p> <p>По т. 4. Приема се. Добавена е т. 15. Равенство на половете и недискриминация на стр. 33 от Условието за кандидатстване със съответния описателен текст на принципа и поет ангажимент от СНД да следи за неговото спазване. В раздел Допълнителни полета на ИС на МВУ е създадено поле „Равенство между половете и недискриминация“, в което се изисква от кандидатите да опишат какви мерки ще се предприемат за предотвратяване на всякаква дискриминация, основана на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация при изпълнението на дейностите на проекта.</p> <p>По т. 5.1. Не се приема. Проектните предложения в различните области имат свои особености, в това число и научноизследователските проекти. "Описание на</p>
---	--	--

	<p>За да бъде осигурено съответствие с принципа за равенство на половете и недискриминация препоръчваме в рамките на Насоките и формуляра за кандидатстване да бъде заложено още по-експлицитно спазването на този принцип;</p> <p>5.1. Документ "Описание на проектното предложение" до голяма степен дублира информацията в ИСУН, като всичко, което го няма във формуляра в ИСУН, може да се добави. Максималният брой допустими символи в едно поле е 10 000 символа.</p>	<p>проектното предложение" представлява форма, която съдържа указания и в която се попълва научната обосновка. Последната съдържа освен целите и дизайна на експериментите, които ще се провеждат, описание на цялостната методология, новите подходи, иновативния потенциал, всичко това, което ще убеди оценителите-рецензенти в постигане на резултати, с които се развива и надгражда състоянието на техниката и чрез които ще се постигнат целите на процедурата и инвестицията.</p> <p>Разбира се има части/елементи от "Описание на проектното предложение" и тези от Формуляра в ИСУН, които имат сходство, но те са сравнително ограничени или частично си съответстват. Освен това формата има едно съществено предимство. В областта на науката и научните изследвания се използват формули, уравнения (математически, химически), прилагат се графики, изображения, а такава възможност няма в полетата на ИСУН. В допълнение, това е практика (попълване он-лайн на формуляр, който има своята съществена функция с предоставянето на данни (повече административни) за бенефициентите, както за администрирането и финансово управление на проекта, вкл. бюджета по категории разходи, докато в "Описание на проектното предложение" се обосновава научната значимост, разкрива се въздействието на получените резултати, дава се информация за капацитета - инфраструктурен и научен на кандидата и партньорите му, както и финансова обосновка.</p> <p>Попълването на форма "Описание на проектното предложение" от вида на предложената по тази процедура е практика при кандидатстване по конкурси на Рамковите програми на ЕС, вкл. и на Хоризонт Европа. На национално ниво подобна практика има Фонд "Научни изследвания", както и ОП НОИР.</p>
--	---	--

	<p>5.2. В Насоките за кандидатстване:  - е сгрешен номерът на процедурата BG-RRP-2.011  - следва да се опише, че декларациите от кандидата следва да бъдат попълнени като е-декларация</p> <p>6. В ПВУ за инвестиция С2.12 е заложен индикатор за изпълнение на цел 34 тридесет и осем броя завършени научноизследователски проекти в областта на прехода към екосъобразно общество и цифровизация със срок до 30.06.2026 г. По наше мнение, СНД в БАН следва да прецени по целесъобразност необходимостта от включване в документите за кандидатстване на по-ранен срок за изпълнение на индивидуалните проекти, с цел минимизиране на риска от забавяне/неизпълнение на цел 34 от ПВУ.</p>	<p>По т. 5.2. Приема се. Коригиран е номерът на процедурата, посочена е възможността за използване на електронните декларации и са подготвени Указания за попълване на електронен формуляр за кандидатстване.</p> <p>По т. 6. Приема се. Срокът за приключване на проектите е променен на 30.05.2026.</p>
<p>Институт по минерология и кристалография - БАН</p>	<p>Предложение за допълнение към Условието за кандидатстване  Тема: Област: Зелени технологии и ресурсна ефективност, Тематично направление „Зелени технологии и ресурсна ефективност“  т. 3. Разработване на иновативни материали с екологична насоченост и висока приложност за подобро качество на живот  т. 3 от Тематичното направление е свързана с разработване на широк спектър от иновативни</p>	<p>Приема се. Както е отбелязано в забележката на стр. 15 (под Таблицата с тематичните направления) тематичните поднаправления имат ориентировъчен характер и нямат за цел да ограничат проектните предложения, които кореспондират с основните теми. Предложеното поднаправление <i>Иновативни материали и материални системи с приложение в екоземеделието</i> кореспондира на формулираното в т.3 тематично направление, затова ще бъде добавено като т. 3.3.</p>

	<p>материали с екологична насоченост и висока приложимост, на в поясненията на примерни тематики в подточки 3.1. и 3.2. са посочени само „енергетика и транспорта“ и информационни технологии, комуникациите.</p> <p>Тъй като в описанието на главната точка са посочени теми с екологичната насоченост, което включва и екологичното земеделие, предлагам да се добави още една подточка 3.3. Иновативни материали и материални системи с приложение в екоземеделието</p>	
<p>Институт по електроника - БАН</p>	<p>Във връзка с предложения за обществено обсъждане пакет документи относно BG-RRP-2.011 - Финансиране на научноизследователски проекти в областта на зелените и цифровите технологии за изпълнение на инвестиция C2.I2 „Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии“ по ПВУ, Институтът по електроника при БАН има следните предложения/коментари свързани с по-ясно представяне на насоките за кандидатстване.</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Не е достатъчно ясно разписан механизма на финансиране на разходите по договорите за финансиране на крайни получатели по МВУ – авансово финансиране или след одобрение на направени вече разходи.</li> <li>2. Не е достатъчно ясно разписано на колко месеца ще се отчети финансовото изпълнение.</li> <li>3. Не е достатъчно ясно, кой ще валидира ниво на технологична готовност TRL 4 и по-високо и средствата за валидиране признат разход ли ще са по-проекта.</li> </ol>	<p>По т. 1 - Начинът и условията за плащане се съдържат също в чл. 6 и чл. 7 на проекта на Договор за финансиране, както и в чл. 10, 11, 12 и 13 на Общите условия към договори за финансиране на крайни получатели по Механизма за възстановяване и устойчивост.</p> <p>По т. 2 – Указания относно отчитането на изпълнението на проектите се съдържат в проекта на <i>Ръководство за изпълнение и отчитане на инвестициите по договор с краен получател на безвъзмездно финансиране за изпълнение на инвестиция C2I2</i>, Част III. Отчитане на изпълнението, Глава 8. Финансово-технически отчети. На стр. 15 в ограденото поле е посочено, че финансово технически отчет (ФТО) се представя 4 пъти в годината, като са посочени отчетните периоди и сроковете за представяне на отчетите.</p> <p>По т. 3 Нивото на технологична готовност ще се определя от изследователския екип на проекта чрез провеждане на съответните експерименти, а рецензентите на научните отчети ще потвърдят или коригират определеното ниво на технологична готовност. Възнагражденията не рецензентите не са разход по проектите. Относно</p>

	<p>4. Не е ясно как се отчита изпълнението по отношение на специфичните индикатори в т.5.2 от „Условия за кандидатстване“ като критерий за успешно приключил проект.</p> <p>Предлагаме следната редакция :</p> <p>- т.5.2. „Условия за кандидатстване“ стр.17:</p> <p>Специфични индикатори за резултат, които следва да бъдат постигнати към юни 2026 г. с настоящата процедура са, както следва:</p> <p>5.2.3. Брой подадени заявки за патенти или полезни модели – 30 да бъде допълнено</p> <p>Предлагаме да бъде добавен следния текст: „Към заявката трябва да е приложено проучване за патентна чистота с валидност до 30 (тридесет) дни преди датата на подаване на заявката.“</p> <p>- т.4 стр.15/16</p> <p>Очаква се крайните разработки да достигат до ниво на технологична готовност седем (TRL7).</p> <p>Предлагаме да бъде:</p> <p>Очаква се крайните разработки да достигат до ниво на технологична готовност три (TRL 3) или по-високо.</p> <p>- т.4 16</p> <p>За успешно приключил проект ще се приема този постигнал резултати с ниво на технологична готовност между TRL4 и TRL7. Допуска се резултатът да бъде базов прототип, който може да бъде надграждан и адаптиран в зависимост от конкретно приложение.</p> <p>Предлагаме да бъде:</p> <p>За успешно приключил проект ще се приема този, постигнал резултати с ниво на технологична</p>	<p>изискването за ниво на технологична готовност вижте коментара на ЕК.</p> <p>По т. 4 - В т.5.2 (променена на 5.3) от Условията за кандидатстване са посочени 4 измерими индикатора, чиито стойности са на ниво процедура. Стойностите на индикаторите на ниво проект се определят от кандидата и партньора/ите му, указания за което са дадени в следващата точка 5.3 (променена на 5.4).</p> <p>По т. 5:</p> <p>Тире първо: Не се приема допълнението към т.5.2.3 (променена на 5.3.3) от Условията за кандидатстване отнасящо се до придружаването на заявката с приложено проучване за патентна чистота, тъй като последната се отнася до оперативната готовност на резултата/<i>изобретението</i> (freedom to operate), която не е включена в индикаторите по процедурата.</p> <p>Тире второ: Не се приема. Процедурата е за предоставяне на средства на крайни получатели чрез подбор на предложения за изпълнение на инвестиция С2.12 „Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии“, в рамките на компонент 2 на ПВУ. В документа <i>ПРИЛОЖЕНИЕ към Предложение за РЕШЕНИЕ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СЪВЕТА за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на България</i> описанието на цел 34 е „Завършени научноизследователски проекти в областта на прехода към екосъобразно общество и цифровизация за постигане на седма степен на технологична готовност.“, т.е. постигането на високо ниво на технологична готовност е утвърдено в договореностите между ЕК и България.</p>
--	---	--

	<p>готовност „поне TRL3 или по-високо. Нивото TRL3 на технологична готовност се компенсира с по- високи показатели при брой публикации с ИФ, заявка/и за патент/и и/или полезни модели, като към заявката трябва да е приложено проучване за патентна чистота с валидност до 30 (тридесет) дни преди датата на подаване на заявката (виж т. 5.2. Индикатори по индивидуалните проекти, които следва да се попълнят от кандидатите за средства- стр. 17) “. Допуска се резултатът да бъде базов прототип, който може да бъде надграждан и адаптиран в зависимост от конкретно приложение.</p>	<p>Относно изискването за ниво на технологична готовност вижте също и коментара на ЕК.</p> <p>Тире трето: не се приема. Вижте отговора по-горе.</p>
<p>Институт по оптически материали и технологии „Акад. Й. Малиновски“ – БАН</p>	<p>ПРЕДЛОЖЕНИЕ от Научния съвет на Институт по оптически материали и технологии „Акад. Й. Малиновски“ – БАН за промени в документа „Условия за кандидатстване по процедура за предоставяне на средства на крайни получатели чрез подбор на предложения за ФИНАНСИРАНЕ НА НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОЕКТИ В ОБЛАСТТА НА ЗЕЛЕНИТЕ И ЦИФРОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ“ за изпълнение на инвестиция С2.12 „Повишаване на иновационния капацитет на Българската академия на науките в сферата на зелените и цифровите технологии“ по Плана за възстановяване и устойчивост</p> <p>Научният съвет на Институт по оптически материали и технологии „Акад. Й. Малиновски“ – БАН се запозна с Проекта на процедурата за кандидатстване, представен за обществено обсъждане, и прави следните коментари и предложения:</p> <p>представените за обществено обсъждане документи е посочено, че резултатите, по които ще</p>	<p>По т. 1 – В раздел 5 на Условията за кандидатстване са описани индикаторите по процедурата, които са разграничени на индикатори за цели по процедурата, отчитани по ПВУ, и на специфични индикатори по процедурата извън обхвата на ПВУ. Индикаторът, чрез който се отчита постигането на крайна цел 34 е посочен в Приложението към Решение за изпълнение 8091/22 от 28 април 2022 г. на Съвета за одобряване на оценката на Плана за възстановяване и устойчивост на България (виж бележка под линия на стр. 16 от Условията) и е задължителен.</p> <p>Специфичните индикатори са допълнителни и те са формулирани от Структурата за наблюдение и докладване (СНД), като са спазени критериите да бъдат измерими, релевантни и реалистични. Заложените в т. 5.2 (променена на 5.3). специфични индикатори за резултат са количествени индикатори, които следва да бъдат постигнати на ниво процедура. Кандидатите, при попълване на проектното предложение в ИС на ПВУ трябва да заложат съответните количествени индикатори на ниво проект, в зависимост от областта на проектното</p>

	<p>се оценява изпълнението на проекта на междинен или краен етап са софтуер, алгоритъм, микроданни, базов прототип, метод, ново съединение, нов материал и др., а постигнатите индикатори са публикации, заявки за полезен модел/патент, предоставен софтуер с отворен код и др. (индикатори на стр. 16 от проекта на Условия за кандидатстване). От документа не става ясно каква ще е тежестта на посочените в т. 5.3 индикатори, които съответстват на т. 5.2 „Специфични индикатори по процедурата извън обхвата на ПБУ“, спрямо индикаторите на индивидуалните проекти, свързани с т. 5.1. „Индикатори за цели по процедурата, отчитани по ПБУ“. Същевременно формулировката „За успешно приключил проект ще се приема този постигнал резултати с ниво на технологична готовност между TRL4 и TRL7“ (стр.15 от проекта на Условия за кандидатстване) не включва по никакъв начин индикаторите по т. 5.3. Липсват и цитираните приложения за информация относно нивото на технологична готовност.</p> <p>2) От представените за обществено обсъждане документи не се разбира как ще бъде доказвана степента на готовност на продуктите, получени в резултат на изпълняваните научноизследователски проекти. Ниво на готовност TRL 4 означава, че крайната разработка е валидирана в лабораторни условия. Не става ясно как ще се извършва валидирането – в лабораторията, разработила иновацията, в сертифицирана лаборатория или др. Ако се изисква сертифицирана лаборатория, трябва да бъде приложен списък на лабораториите в България, които ще извършват такива услуги. Това ще позволи на научните колективи от БАН да</p>	<p>предложение, и които трябва да бъдат количествено устойчивости с положителна целева стойност различна от „0“, както е указано в т. 5.3 (променена на 5.4). Не се изисква да се прилагат тежести при определянето на стойността на индикатора/ите на ниво проект спрямо тази на ниво процедура. Относно изискването за ниво на технологична готовност вижте коментара на ЕК.</p> <p>В приложението за информация относно нивото на технологична готовност ще бъде добавена скалата на нивата на технологична готовност, които са приети от Европейската космическа агенция и публикувани през 2008 г., и които по-късно са приложени и в европейската рамкова програма Хоризонт2020</p> <p>HYPERLINK  <a href="https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/w">"https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/w</a></p> <p>По т. 2. относно изискването за ниво на технологична готовност вижте коментара на ЕК.</p> <p>2</p> <p>Определянето на нивото на технологична готовност ще се извършва от изследователския екип на проекта чрез провеждане на съответните експерименти, а рецензентите на научните отчети ще потвърдят или коригират определеното ниво на технологична готовност.</p> <p>0 1 5 / а п п е х</p>
--	---	---



	<p>преценят дали за срока на проекта могат да създадат иновативно решение и да докажат постигнатото ниво на технологична готовност, както и да планират по-прецизно разпределението на средствата и времето за изпълнение на проекта.</p> <p>В този смисъл предлагаме крайните разработки от научно-изследователските проекти да попадат в обхвата от TRL 3 до TRL 7 на технологичните нива на готовност, като при оценка на изпълнение на проектите се дават различни точки при покриване на съответното ниво.</p>	
	<p>В приложения проект на Ръководството за изпълнение и отчитане на инвестиции по договор с краен получател на БФ за изпълнение на инвестиция С212: "Повишаване на иновационния капацитет на БАН в сферата на зелените и цифровите технологии" по ПВУ (на стр. 15) в т. 3 - Междинен/окончателен ФТО и междинно/окончателно искане за плащане, е регламентирано задължение за бенефициентите да представят междинни финансово технически отчети на всяко тримесечие, като се дават само 5 календарни дни са представяне на отчета и документите към него. Това изискване няма аналог в досегашната практика за изпълнение на проекти. Изключително кратките срокове за отчитане - на всеки 3 месеца, ще ангажират изключително голям ресурс на всички ръководни, експертни и технически кадри, през целият период на проекта. А кратките срокове от 5 календарни, а не работни дни, за представяне на отчетните документи са невъзможни за спазване и ще превърнат възможността за искане за удължаване като константно правило за всички бенефициенти.</p>	<p>Предложението не се приема. Посочените срокове Междинен/окончателен ФТО и междинно/окончателно искане за плащане са определени в одобрената СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ НА ПЛАНА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (т. 3.1.1.3. Представяне на ФТО от КП). По подобен начин СНД представя отчети на Дирекция „Национален фонд“ в МФ.</p> <p>Сроковете за представяне на ФТО са свързани и с начина и условията за плащане, които се съдържат в чл. 6 и чл. 7 на проекта на Договор за финансиране, както и в чл. 10, чл. 11 и чл. 12 на Общите условия към договори за финансиране на крайни получатели по Механизма за възстановяване и устойчивост. Предоставена е възможност освен да се възстановяват направени разходи от крайния получател, също така и да се финансират предстоящи плащания, което прави административно-финансовото управление на проектите, съответно инвестициите, по-гъвкаво и с равномерно разпределение на усилията и заетостта на експертите, ангажирани в подготовката и представянето на ФТО, което се извършва изцяло чрез ИС на ПВУ.</p>

	<p>Предлагаме промяна на тези изисквания, като сроковете за междинно отчитане се увеличат на 6 месеца или 2 пъти в годината, а сроковете на представянето на отчетните документи станат минимум 20 работни дни за междинен отчет/искане за плащане и 2 календарни месеца за окончателен отчет.</p>	
<p>Институт за изследване на населението и човека</p>	<p>За България е изключително важно да се инвестира и подпомогне развитието на нови технологии, които да съдействат за преодоляване на недостига на работна сила при свиващото се и остаряващо население на страната. В този смисъл подпомагането на бизнеса в това много важно начинание от страна на науката е желано и необходимо и създаването, респ. прилагането на процедура за финансиране на научноизследователски проекти в областта на зелените и цифровите технологии е обосновано и належащо. Но при подпомагането на бизнеса не трябва да се забравя цялото общество. Технологичната промяна не води автоматично до ползи за обществата. Много често в исторически план при интензивни технологични скокове се регистрира висока социална цена, която е толкова по-голяма, колкото по-мощни са структурните промени, разпространението на технологиите и бързината, с която става това. Ефекти се наблюдават върху пазарите на труда, изискванията към отделните професии, качеството на работните места, икономическия растеж, социалните неравенства, политическата обстановка, ежедневието на хората (начина, по който хората общуват, учат, работят, качеството на живот, личната</p>	<p>Приема се за сведение. Процедурата е насочена към създаване на иновативни решения от научни колективи на БАН, свързани със зеления преход и цифровите технологии, което е една от специфичните цели на инвестиция С2.12. Тази цел определя и тематичния обхват на проектните предложения, който е конкретизиран в тематичните направления, формулирани след допитване до бизнеса, за да се идентифицират технологични области, към които бизнеса проявява интерес. В резултат на изпълнението на проектите се очаква създаване на иновативни решения, прототипи и технологии като основа за ефективен трансфер на иновации. В тази връзка тематичното направление "Взаимовръзка между технологична промяна, общество и човек" попада извън предмета и целите на процедурата. Отчитайки целите на процедурата, СНД не може да постави изискване за включването „на аспект, който обхваща проблемите на човека и обществото спрямо тематичната област на всеки подаден проект“. Това не означава, обаче, че се изключват интердисциплинарни и/или трансдисциплинарни проектни предложения. Съгласни сме, че предложената тема е от висок обществен интерес и вашето предложение ще бъде разгледано при разработване на следващи документи по процедури за подкрепа на научни изследвания, финансирани в рамките на инвестиция С2.12.</p>

неприкосновеност), демографското поведение (към момента особено в частта миграции, но в дългосрочен план вероятно върху останалите процеси), потреблението и екологичния отпечатък и т.н. Технологиите са се превърнали в инструменти за формиране на културата, идеалите и стремежите на човешките общества.

Това са само малка част от изброените ефекти и те не винаги са положителни в краткосрочен и в дългосрочен план. Дали ще се възползваме от възможностите, които технологичната промяна носи със себе си и ще избегнем предизвикателствата, които тя поставя пред обществото? Дали обществото и хората са готови за предстоящите технологични промени? Какво трябва да се направи, за да бъде подготвено обществото? Това са сложни, но много съществени въпроси пред българското общество, чиито отговор изисква наука и научни изследвания на световно равнище. От гледна точка на обществен интерес технологичната промяна трябва да бъде за доброто и в името на човека и без това тя се превръща или в самоцелна, или в обслужваща единствено икономическото развитие. Следователно от висок обществен интерес и крайна необходимост е включването на тематично направление **“Взаимовръзка между технологична промяна, общество и човек“** в двете области на изследвания, особено в област „Цифрови технологии“ и в рамките на това обсъждане призоваваме това да бъде направено.

Такъв е подходът и на Европейската комисия. Една от Приоритетните области за съвместно действие от Пакта за научни изследвания и иновации в Европа е

	<p><b>„Съвместно осъществяване на екологичния преход и цифровата трансформация и други предизвикателства с въздействие върху обществото и увеличаване на участието на обществото в европейското научноизследователско пространство“</b>, а една от ясно дефинираните дейности в тази приоритетна област в препоръките на Европейската комисия е <b>екологичният преход и цифровата трансформация „да се основава на приноса на целия спектър от дисциплини, като позволява предизвикателствата да бъдат разгледани цялостно“</b>.</p> <p>От посоченото дотук е ясно, че включването на тематично направление “Взаимовръзка между технологична промяна, общество и човек“ в двете области на изследвания, особено в област „Цифрови технологии“, е от висок обществен интерес и крайна необходимост. <b>Друг вариант за решение е изискването за включването на аспект, който обхваща проблемите на човека и обществото спрямо тематичната област на всеки подаден проект.</b> В рамките на това обсъждане предлагаме това да бъде направено преди окончателното и официално публикуване на условията за кандидатстване по обсъжданата процедура.</p>	
<p>Институт за държавата и правото - БАН</p>	<p>Относно: Проект на документи по процедура чрез подбор за финансиране на научноизследователски проекти в рамките на инвестицията на Българската академия на науките по Националния план за възстановяване и устойчивост, публикувани за обществено обсъждане на сайта на Академията и на портала ИСУН УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,</p>	<p>Приема се за сведение. Законодателното уреждане на обществените отношения в областта на научните изследвания и иновации кореспондира с Реформа 1 (K2.P1): Обща политика за развитие на научните изследвания и иновациите, съгласно Приложение към Решение за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на България. Тази реформа е свързана с влизане в сила на</p>

	<p>Целта на процедурата е да бъдат подкрепени научни колективи за провеждане на независими приложни изследвания в тематични направления, които вече са били дефинирани от „бизнеса“ в предишна консултация (развитие на технологични области, към които бизнеса проявява интерес, както нееднократно е изложено). В този смисъл всички дейности са предвидени така, че да подкрепят научно-изследователския процес: от провеждането на самото изследване, до широко разпространение на резултатите; от трансфер на знания и закупуване на необходимите активи, до организация и управление на проекта. Идеята на подкрепата по Националния план за възстановяване и устойчивост е да се осигури ефективна рамка, която не само стимулира научната работа, но и гарантира разпространението на получените знания, което подпомага създаването на иновации, бизнес развитие и социален прогрес.</p> <p>Правните изследвания имат огромно значение за осъществяването на целите на проекта, особено в контекста на новите технологии. Сегашното законодателно уреждане в тази област често е неясно и твърде променливо, тъй като регулациите се опитват да се адаптират към бързия технологичен напредък. Освен това, публичните политики се влияят силно от необходимостта да наваксат достиженията на технологичната революция, което води до законодателни и регулаторни решения, чиято релевантност и ефикасност често може да бъде под въпрос. Това, от своя страна, поставя в риск стабилността и сигурността на иновациите и под съмнение надеждността на правната защита на</p>	<p>Закона за научните изследвания и иновациите и свързаните с него законодателни актове. За изпълнението на тази дейност са предвидени анализ и преглед на цялото съответно първично и вторично законодателство, в които следва да се наложат изменения с оглед новия Закон за научните изследвания и иновациите и свързаните с него законодателни актове. Съгласно Постановление № 157 на МС от 07.07.2022 г. за определяне на органите и структурите, отговорни за изпълнението на Плана за възстановяване и устойчивост на Република България, и на техните основни функции, дейностите предмет на подкрепа, включени в Реформа C2.R1 - Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания и иновациите се осъществяват от Министерство на иновациите и растежа и Министерство на образованието и науката.</p> <p>Трябва да се отбележи също, че процедурата за финансиране на научноизследователски проекти в областта на зелените и цифровите технологии е с тематичен обхват, определен в инвестиция C2.I2, която е част от ПВУ на България, съгласуван с ЕК. Направеното предложение за допълнителни дейности, които имат характер на тематични направления, несъмнено имат своето значение и ще бъдат разгледани при разработване на следващи документи по процедури за подкрепа на научни изследвания, финансирани в рамките на инвестиция C2.I2.</p>
--	---	---

интелектуалната собственост. Този процес може да доведе до непредвидими последици за бизнеса, Българската академия на науките и обществото като цяло.

Считаме, че правната експертиза би могла да играе важна роля в преодоляването на проблема с недостатъчната връзка между научните изследвания и нуждите на бизнеса, особено в контекста на технологичния трансфер и иновационната дейност. В тази връзка правим предложение за включване на **допълнителни дейности**, които могат да допринесат за създаването на благоприятна правна и регулаторна среда за развитието на новите технологии и устойчиви практики, които са в съответствие с настоящите проектни цели, както следва:

1. Анализ на действащата правна уредба и стандарти, включващ изследване на национални и международни правни актове и стандарти, свързани с устойчивото развитие, зелените технологии, управлението на отпадъците и отговорното добиване на ресурси;

2. Правни инициативи: изготвяне на предложения за нови законодателни предложения или усъвършенстване на съществуващи, които да улеснят прехода към устойчиви и зелени технологии и практики;

3. Правни и етични аспекти на технологиите: изучаване на правните и етични въпроси, свързани с прилагането на нови технологии в различни сфери на обществото - от здравеопазване и образование до спорт и други;

4. Защита на личните данните и сигурността: анализ на съществуващата правна уредба на

	<p>защитата на личните данни и сигурността при използване на новите технологии и обработване на данни;</p> <p>5. Управление на риска: изследване на потенциалните правни и политически последици от внедряването на нови технологии и практики, и разработване на мерки за облекчаване на техните въздействия, включително административната тежест;</p> <p>6. Оценка на въздействието: изготвяне на предварителни и последващи оценки на въздействието на законодателството, нуждаещо се от прецизиране или усъвършенстване.</p>	
--	---	--